

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

2025 №4
(9)

SAMARQAND – 2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

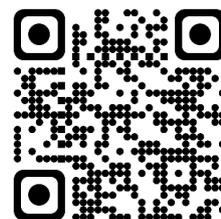
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:	Bosh muharrir o‘rinbosari:
<p>Juliboy ELTAZAROV <i>f.f.d., professor (O‘zbekiston)</i></p>	<p>Roxila RUZMANOVA <i>f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)</i></p>
TAHRIRIYAT KENGASHI:	
<p>Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston); Hakim XUSHVAQTOV – f.m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston); Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston); Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p>	<p>Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya); Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya); Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya); Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya); Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH); Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya); Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya); Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon); Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya); Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor (O‘zbekiston); Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilorom MUMINOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Zarifa XUSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ahmadjon MAVLONOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ilyos JO‘RAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ibodullo ZUBAYDULLAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Bahora YUNUSOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston); Mas’ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston); Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).</p>

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMİY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Заместитель главного редактора:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – DSc, профессор (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилором МУМИНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Зарифа ХУСАНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Ахмаджон МАВЛОНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Илёс ЖУРАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Иболулло ЗУБАЙДУЛЛАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Бахора ЮНУСОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ (Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMİY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);
Prof. Dr. Abduselam ARVAS (Turkey);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);
Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);
Prof. Dr. Temur KOJAĞLU (USA);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);
Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);
Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);
Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);
Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilorom MUMINOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Zarifa KHUSANOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Akhmadjon MAVLONOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ilyos JURAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Bakhora YUNUSOVA (Uzbekistan);
PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);
Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)
Technical staff: *Rakhmatulla SHOKIROV* (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);
Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Murodkasım ABDİYEYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);
Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);
Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);
Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);
Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);
Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);
Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilorom MUMİNOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Zarifa HUSANOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Ahmadjon MAVLONOV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ilyos JÖRAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Bahora YUNUSOVA (Özbekistan);
Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);
Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)
Teknik Personel: *Rahmatullah ŞOKİROV* (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ
TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Nergis BIRAY	
Ana Dili Bilinci ve Türk Dünyasının Dil Birliği.....	7
Elçin İBRAHİMOV	
Türk Dünyasında Ortak Alfabe ve İletişim Dili	14
Berdi SARIYEV	
Bağımsızlıktan Sonra Türkmenistan’da Dil Çalışmaları	23
Emrah YILMAZ	
UNESCO Ekseninde Türk Dili Ailesinin Küresel Yolculuğu	35
Nigar Oruj MAMMADOVA	
Azerbaycan Toponimisinde Paleodiyalektolojik ve Neodiyalektolojik Dilsel Olgular	48
Dinara ISLAMOVA, Muxlisa JALILOVA	
Turkiy tillarda etnografizmlarning shakllanishi va rivoji: areal hamda lingvomadaniy tahlil	53
TURKIY XALQLAR TARIXI	
Zhalgas TORENIYAZOV, Gulnaz ALLAMZHAROVA	
The central city in the southern Aral region: Kungrad (XVII-XIX centuries).....	60
Munisa ABDUMUTALOVA	
XIX asrning 2-yarmi – XX asr boshlarida O’rta Osiyo hunarmandchilik ustaxonalari va ularning shakllanish jarayoni	68
Мухаммадихон БУЗРУКОВ	
Рукопись произведения «Kalila va dimna-i turkiy» из библиотеки Самаркандского государственного университета как памятник литературного языка Хивинского ханства.....	74
Sherzod TANGIROV	
Rossiya imperiyasi ma’uriyatida tarjimonlar masalasiga doir hujjatlar tahlili (Samarqand viloyati misolida).....	81
ADABIY ALOQALAR, QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTSHUNOSLIK	
Sema EYNEL	
İsacan Sultan’ın “Ali Şir Nevâî” Romanının Kaynakları Üzerine Metinlerarası Bir İnceleme	87
Уркия УЗЕНБАЕВА	
Чынгыз Айтматовдун чыгармаларындагы улуттук идеологияны чагылдыруудагы аялдардын орду	99
Axmadjon MAVLONOV, Marjona MUSTAFOQULOVA	
O’tkir Hoshimov hikoyalarida -day/-dek vositalari yordamida hosil bo’lgan o’xshatishlar	105
Элмира ХУРИБАЕВА	
Кыргыз тилиндеги дыйканчылык өнөрүн чагылдырган метафоралар жана табышмактар	112
Ayten HASANOVA	
Azerbaycan Dilinin Gebele Şivelerinde Terminolojik Karakterli Kelimeler	119
Бекзод САТТОРОВ	
Язык и мышление: когнитивный аспект узбекского языка.....	124
Саломат ХУСАНОВА	
Анализ отражения гендерных ролей и ожиданий в поэзии А. Ахматовой и Х. Худойбердиевой	130
Рохила АМИНОВА	
Особенности перевода узбекских фразеологизмов на русский язык	137
Шахноза РАСУЛОВА	
Поэтические приёмы изображения пейзажа в современной узбекской поэзии	142
Баходир ЧОРИЕВ	
Функциональные особенности вокативных предложений в узбекском и русском языках	147
Oybek BARZIYEV	
Saylov sikli bilan bog’liq bo’lgan an’anaviy poetik turkumlar.....	153
Rajab XIDIROV, Mekkamtosh BO’RONOVA	
O’zbek va tojik tillarida frazemalarning semantik xususiyatlari.....	160
Alisher O’RAZOV	
O’zbek tilshunosligida leksemaning lingvistik tadqiqi.....	165

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni turkiy dunyoning boy til merosini global istiqbol nuqtayi nazaridan ko'rib chiqadi. Maqolalarning asosiy yo'nalishini turkiy dunyoning integratsiya jarayoni, global taraqqiyoti, umumiy alifbo va til birligi borasidagi sa'y-harakatlar tashkil etadi. YUNESCOning Samarqandda bo'lib o'tgan 43-Bosh konferensiyasida qabul qilingan “15-dekabr – Butunjahon turkiy tillar kuni” qarori turkiy dunyo madaniy merosining jahon miqosida tan olinishidagi tarixiy burilish nuqtasi bo'ldi. Ushbu sonida Xiva xonligi yodgorligi bo'lmish “Kalila va Dimna-i Turkiy” qo'lyozmasidan tortib, “Alisher Navoiy” romanining matnlararo manbalarigacha bo'lgan ko'plab mavzular turli jihatlaridan tadqiq etilgan. Kognitiv tilshunoslik doirasida o'zbek va rus tillari o'rtasidagi funksional bog'liqliklar hamda frazeologik birliklar, Ozarbayjon dialektologiyasining izlari, qirg'izchadagi qishloq xo'jaligi metaforalari va etnografik tadqiqotlar fanlararo yondashuv asosida tahlil qilingan. Adabiyot va tarix nuqtayi nazaridan esa Chingiz Aytmatov ijodi hamda zamonaviy she'riyatda ayol obrazining mafkuraviy in'ikosi o'rganilgan; Janubiy Orol bo'yining markaziy shahri Qo'ng'irotning rivojlanishi va Rossiya imperiyasi arxivlaridagi “tarjimonlik” masalasi yoritib berilgan. Tahririyat hay'ati sifatida turkiy dunyoning ma'muriy, ijtimoiy va lisoniy rivojlanishiga xizmat qiluvchi ushbu boy ilmiy merosni sizlarga taqdim etayotganimizdan g'oyat mamnunmiz.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue of our journal explores the deep-rooted linguistic heritage of the Turkic world from a global perspective. The central themes of the articles focus on the integration processes of the Turkic world, its global trajectory, and ongoing efforts toward the establishment of a common alphabet and linguistic unity. The resolution adopted at UNESCO's 43rd General Conference in Samarkand to declare December 15 as World Turkic Languages Day stands as a historic milestone, affirming the cultural heritage of the Turkic world on a global scale. In this issue, a wide range of topics is examined in depth, ranging from the Kelile ve Dimne Türkî manuscript, a legacy of the Khiva Khanate, to the intertextual sources of the modern Ali-Shir Nava'i novel. Through an interdisciplinary approach, we analyze the functional links and phraseological structures between Uzbek and Russian within the framework of cognitive linguistics, the traces of Azerbaijani dialectology, as well as agricultural metaphors and ethnographic studies in the Kyrgyz language. From a literary and historical perspective, the ideological reflections of female figures in the works of Chingiz Aytmatov and contemporary poetry are scrutinized. Furthermore, the historical development of Kungrad, the central city of the Southern Aral region, and the crucial issue of interpretation reflected in the archival materials of the Russian Empire are brought to light. As the Editorial Board, we take great pride in presenting this collection, which sheds light on the administrative, social, and linguistic evolution of the Turkic world.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Dergimizin bu sayısı, Türk dünyasının köklü dil mirasını küresel bir perspektifle ele almaktadır. Yazıların ana eksenini; Türk dünyasının entegrasyon süreci, küresel yolculuğu, ortak alfabe ve dil birliği çalışmaları oluşturmaktadır. UNESCO'nun Semerkant'taki 43. Genel Konferansı'nda alınan “15 Aralık Dünya Türk Dili Günü” kararı, Türk dünyasının kültürel mirasını küresel ölçekte tescilleyen tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Bu sayımızda, Hiva Hanlığı yadigarı Kelile ve Dimne-i Türkî yazmasından, modern Ali Şîr Nevâî romanının metinlerarası kaynaklarına kadar pek çok konu farklı boyutlarıyla incelenmiştir. Bilişsel dilbilim bağlamında Özbekçe ve Rusça arasındaki işlevsel bağlar ile frazeolojik yapılar, Azerbaycan diyalektolojisinin izleri, Kırgızcadaki tarım metaforları ve etnografik çalışmalar disiplinlerarası bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Edebiyat ve tarih perspektifinde ise Cengiz Aytmatov ve modern şiirde kadın figürünün ideolojik yansımaları irdelenirken; Güney Aral bölgesinin merkez şehri Kungrad'ın gelişimi ve Rus İmparatorluğu arşivlerindeki “tercümanlık” meselesi gün yüzüne çıkarılmıştır. Yayın Kurulu olarak; Türk dünyasının idari, sosyal ve dilsel gelişimine şük tutan bu birikimi sizlerle buluşturmanın kıvançını yaşıyoruz.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Данный выпуск нашего журнала рассматривает огромное языковое наследие тюркского мира в глобальной перспективе. Основное направление статей составляют процессы интеграции тюркского мира, его глобальный путь, а также исследования в области создания единого алфавита и языкового единства. Решение о провозглашении «15 декабря – Всемирным днем тюркского языка», принятое на 43-й Генеральной конференции ЮНЕСКО в Самарканде, стало историческим поворотным моментом, закрепившим культурное наследие тюркского мира на мировом уровне. В данном номере с различных ракурсов проанализировано множество тем: начиная от рукописи «Калила и Димна-и Тюрки», наследия Хивинского ханства, до интертекстуальных источников современного романа об Алишере Навои. С междисциплинарной точки зрения исследованы функциональные связи и фразеологические структуры узбекского и русского языков в контексте когнитивной лингвистики, следы азербайджанской диалектологии, сельскохозяйственные метафоры в киргизском языке и этнографические работы. С позиций литературы и истории рассматривается идеологическое отражение образа женщины в творчестве Чингиза Айтматова и современной поэзии, а также освещаются вопросы развития города Кунград — центра Южного Приаралья и проблемы «переводческого дела» в архивах Российской империи. Редакционная коллегия выражает гордость за возможность представить вам этот богатый материал, проливающий свет на административное, социальное и лингвистическое развитие тюркского мира.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

**XIX ASRNING 2-YARMI – XX ASR BOSHLARIDA O‘RTA OSIYO
HUNARMANDCHILIK USTAXONALARI VA ULARNING SHAKLLANISH
JARAYONI**

ABDUMUTALOVA Munisa Pulat qizi,

Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
O‘zbekiston tarixi kafedrasida doktoranti (Samarqand, O‘zbekiston)

E-mail: abdumutalovamunisa802@gmail.com

 ORCID: 0009-0004-6107-3446

 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18345594>

Annotatsiya: Turkiston Rossiya tomonidan zabt etilgach, Turkistonning XIX asrning 2-yarmi – XX asr boshlaridagi hunarmandchilik va ustaxonalar holat haqida so‘z boradi. Turkiston Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olingach, bu hududda iqtisodiy va ijtimoiy hayotda sezilarli o‘zgarishlar yuz berdi. XIX asrning ikkinchi yarmi – XX asr boshlarida hunarmandchilik faoliyati an’anaviy tarzda davom etgan bo‘lsa-da, Rossiya sanoat mahsulotlarining kirib kelishi mahalliy ustaxonalar faoliyatiga kuchli ta’sir ko‘rsatdi. Shahar va qishloqlarda temirchilik, kulolchilik, zargarlik, kigizchilik, to‘qimachilik kabi hunarlar keng tarqalgan edi. Ayniqsa, Samarqand, Buxoro, Qo‘qon, Marg‘ilon kabi markaziy shaharlarda ipak, mis, yog‘och va charm mahsulotlari tayyorlash ustaxonalarining soni ko‘p edi. Ammo rus savdogarlari orqali keltirilgan arzon sanoat buyumlari mahalliy mahsulotlarga raqobat tug‘dirib, ko‘plab hunarmandlarning iqtisodiy ahvolini og‘irlashtirdi. Shunga qaramay, o‘lkada hunarmandchilik milliy madaniyatning muhim qismi sifatida saqlanib qoldi va keyinchalik sanoatlashuv jarayonlari uchun asos bo‘lib xizmat qildi.

Kalit so‘zlar: *ustaxonalar, shogirdlik an‘analari, gildiya, hunarmandchilik, to‘qimachilik.*

**РЕМЕСЛЕННЫЕ МАСТЕРСКИЕ СРЕДНЕЙ АЗИИ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX
— НАЧАЛЕ XX ВЕКА И ПРОЦЕСС ИХ ФОРМИРОВАНИЯ**

АБДУМУТАЛОВА Муниса Пулат кизи

докторант кафедры истории Узбекистана Самаркандского государственного
университета имени Шарафа Рашидова (Самарканд, Узбекистан).

Аннотация: Статья рассказывает о состоянии ремесел и мастерских в Туркестане во второй половине XIX — начале XX века, после захвата Туркестана Россией. После завоевания Туркестана Российской империей в экономической и социальной жизни региона произошли значительные изменения. Во второй половине XIX – начале XX века ремесленное производство продолжало существовать в традиционной форме, однако приток промышленных товаров из России оказал сильное влияние на деятельность местных мастерских. В городах и селах были широко распространены кузнечное, гончарное, ювелирное, войлочное и ткацкое ремёсла. Особенно известными центрами считались Самарканд, Бухара, Коканд и Маргилан, где изготавливали изделия из шелка, меди, дерева и кожи. Однако дешёвые промышленные товары, ввозимые русскими торговцами, создавали серьёзную конкуренцию местной продукции и ухудшали экономическое положение многих ремесленников. Несмотря на это, ремесло сохраняло важное значение как часть национальной культуры и впоследствии послужило основой для процессов индустриализации края.

Ключевые слова: *мастерские, традиции ученичества, гильдия, ремесло ткачество.*

CRAFT WORKSHOPS OF CENTRAL ASIA IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY AND THE EARLY 20th CENTURY AND THE PROCESS OF THEIR FORMATION

ABDUMUTALOVA Munisa,

Doctoral Student at the Department of History of Uzbekistan,
Samarkand State University named after Sharof Rashidov (Samarkand, Uzbekistan).

Annotation: Following the conquest of Turkestan by the Russian Empire, this article focuses on the state of handicrafts and workshops in Turkestan in the second half of the 19th century and the early 20th century. As a result of this conquest, significant changes took place in the region’s economic and social life. In the second half of the 19th and early 20th centuries, traditional crafts continued to exist, but the influx of industrial goods from Russia had a profound impact on the work of local workshops.

Blacksmithing, pottery, jewelry making, felt production, and weaving were widespread in cities and villages. Samarkand, Bukhara, Kokand, and Margilan were especially known as major centers where silk, copper, wood, and leather goods were produced. However, the cheap industrial products brought in by Russian merchants created serious competition for local goods and significantly worsened the economic situation of many artisans. Despite these challenges, handicrafts remained an important part of national culture and later served as a foundation for the region’s industrialization processes.

Keywords: *Workshops, Apprenticeship traditions, Guild, Handicrafts, Weaving.*

Kirish

O’rta Osiyoda hunarmandchilik ustaxonalari mavjudligi haqida XIX asr oxiri – XX asr boshlarida rus tadqiqotchilari A. F. Middendorf, N. F. Petrovskiy, V. P. Nalivkin, N. S. Likoshin, M. F. Gavrilov, M. V. Nikulinlar o’z tadqiqotlarida qayd etgan. Biroq ularni, asosan, bir turdagi gildiya nizomlari qiziqtirgan, shuning uchun tadqiqotchilar o’z asarlarida Markaziy Osiyoning hunarmandchilik ustaxonalari kelib chiqishi, ichki tuzilishi va mohiyati haqidagi masalalarga to’xtalib o’tmagan.

M. S. Andreev o’z maqolasida O’rta Osiyo ustaxonalari va ularning shakllanish jarayonini ko’rsatishga harakat qildi. Atoqli sovet sharqshunosi A.Y. Yakubovskiy XIX asrning 30-yillari boshlarida yozma manbalar ma’lumotlariga asoslanib, Markaziy Osiyoda hunarmandlarning gildiya tashkilotlari X asrda mavjud bo’lganligini qayd etgan. Uning fikricha, XII–XIII asrlarda ustaxonalar mavjud bo’lib, shaharlarning ijtimoiy hayotida katta rol o’ynagan. Biroq XIV asrda ular muhim tashkilotlar sifatida rol o’ynamadi, buning ildizlari ancha oldingi davrlarga borib taqalishiga shubha yo’q.

1940-yilda A. M. Beleniskiy Kazi hujjatlarini o’rganib, XV–XVI asrlarda G’arbiy Yevropa gildiyalariga xos bo’lgan shogird olish tizimi O’rta Osiyo gildiyalarida yo’qligi haqida fikr bildirilgan. A. M. Beleniskiyning yana bir asarida XIV–XV asrlarda O’rta Osiyodagi hunarmandchilik uyushmalari hayotidan ba’zi voqealar tasvirlangan.

O’rta Osiyoda hunarmandchilik uyushmalarini o’rganish bilan hunarmandchilik uyushmalari tuzilmasining ibtidoiy shakllaridan rivojlangan shahar tashkilotlarigacha bo’lgan o’zgarishini kuzatgan, gildiya iyerarxiyasini aniqlagan, ularning marosimlari va qoidalarini tavsiflagan, shuningdek, gildiyalarning kelib chiqishini o’rganuvchi qator asarlar E. M. Pesherevaga taalluqli. E. M. Peshereva asarlariga binoan, gildiya rivojlanishining dastlabki bosqichini G’arbiy Yevropadagi gildiyalari bilan ma’lum darajada o’xshashligini ko’rsatadi.

Tog‘li tojiklarning hunarmandchiligini tashkil etish N. N. Ershov asarlarida tasvirlangan. Xorazm hunarmandlari ustaxonalarining tuzilishi, ular a‘zolarining huquq va majburiyatlari haqida ba‘zi ma‘lumotlar I. Jabborovning maqolasida keltirilgan.

O‘rta Osiyo hunarmandchilik uyushmalarining ichki tuzilishi, qoidalari va marosimlari O. A. Suxareva asarlarida ham yoritilgan. Muallif hunarmandchilik ustaxonalarini ishlab chiqaruvchi kuchlar va ishlab chiqarish munosabatlarining rivojlanishi bilan bog‘laydi. Feodal sanoati rivojlanishining dastlabki bosqichi ishlab chiqarish munosabatlarining ikki a‘zoli tizimiga ega bo‘lgan sex bilan tavsiflanadi (usta-shogird), keyinchalik tovar-pul munosabatlarining rivojlanishi va bozorning kengayishi bilan yanada progressiv uch a‘zolik tizimli ustaxonaga aylandi: usta-ega (ustakor), yollanma usta (xalifa) va talaba (shogird). Uning so‘zlariga ko‘ra, “uch kishilik tizimning paydo bo‘lishi hunarmandlar o‘rtasida ijtimoiy tabaqalanishning kuchayishini anglatardi”. [Alimova D,2001:54 b.] Biroq O‘rta Osiyo hunarmandchilik uyushmalari, ularning feodallar hayotidagi o‘rni, kelib chiqishi va mohiyati haqidagi savolni to‘liq ochib berish uchun shaharlar hunarmandchilik korporatsiyalarining xususiyatlariga ega bo‘lishi kerak. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida O‘rta Osiyo hududlarida hunarmandchilik ustaxonalari rivojlanishida turli shahar markazlarida iqtisodiyot, turmush va o‘ziga xosliklar tufayli sezilarli farqlar mavjud edi. O‘rta Osiyoning boshqa shaharlarida bo‘lgani kabi Xo‘jandda ham tashkilotlar bir xil ixtisoslikdagi hunarmandlarni birlashtiruvchi kasaba deb atalgan. Xo‘jand hunarmandchiligi XIX asr oxiri – XX asr boshlarida, avvalgidek, yollanma hunarmandlar – xalifa, mustaqil hunarmandlar – mulkdorlar, yirik ustaxonalar egalari – ustakorlar va nihoyat, gildiya iyerarxiyasining eng quyi bo‘g‘ini bo‘lgan talabalarni birlashtirgan. [Немченко М,1926:14.] Talabalar ustaxonadagi mavqeyiga ko‘ra ikki toifaga bo‘lingan: ustazoda – ustaxona a‘ziligiga qabul qilish uchun faqat ustozning ruxsat duosi (fotiha) talab qiladigan ustalar oilasidan bo‘lgan imtiyozli o‘quvchilar va shogird – qiziqishi bo‘lgan begona talaba. Ikkinchisi ustaxonaga a‘zo bo‘lish uchun kamarbasta, taomlarni tashkil qilish bilan bog‘liq marosimdan o‘tishi kerak edi.[Масальский В, 1921:7.] Sex ustasi ustaxona kulturing qo‘riqchisi va targ‘ibotchisi edi. U o‘z yordamchilari bilan yil davomida bir necha bor korporatsiya a‘zolarining ustaxonalariga tashrif buyurdi. Xo‘jandning savdo markazi – “Panjshanbe” bozorida qator-qator to‘qimachilar yig‘ilib turgan joyda har bir ustaxona korporatsiyasining yordamchi oqsoqollari – bozor oqsoqollari (bozor-oqsoqol) bo‘lgan.[Андреев М,1927:326.] To‘qimachilik mahsulotlarini sotish va xarid qilishni to‘g‘ri yo‘lga qo‘yib, tovar sifatini nazorat qilib, hunarmandlar va xaridorlar o‘rtasidagi bitimlarda ishtirok etdilar. Ularning jamoat joyi (oqsoqolxona) Bobo Rahim oqsoqol karvonsaroyida joylashgan edi. Ustaxona oqsoqollarining boshqa yordamchilari (poyakor), usta va sex yig‘ilishining turli topshiriqlari ular ijro etishda ham qatnashgan.[Якубовский А, 1932:33.]

XX asrning boshlarida Turkistonni Rossiya to‘qimachilik sanoatining asosiy xomashyo bazasiga aylantirish jarayoni jadallashdi. Mamlakatdan paxta tolasi eksporti Rossiyaning markaziy hududlarida barqaror ravishda o‘sib bordi.[Жаббаров И,1959:84.] Faqat 1887–1896-yillarda O‘rta Osiyodan Rossiyaga 26 million kishi ko‘chib o‘tgan. Bir funt paxta tolasi olib chiqilgan. [Pintner.1976:234.] Har bir funt paxta tolasi amerikalik paxta tolasidan 2 rubl 38 kupon arzon bo‘lgani uchun, imperatorlik budjeti 61 million dollar daromad olgan (26 million X 2.38 rubl = 61.88 million rubl). Yillar davomida Rossiyaga import qilingan paxta bojxona yig‘imlari miqdori 203 million rublga yetgan. Agar Rossiyaga paxta tolasini chetdan, ya‘ni O‘rta Osiyodan emas, balki xorijdan import qilganida, bu Rossiya uchun 256 million rublni tashkil etardi. Shunday qilib, qirollik budjetidan juda katta mablag‘ tejalgan. Ushbu manfaat Rossiya imperiyasining

ma'muriyatini paxta maydonlarini tizimli ravishda kengaytirishga majbur etdi.[Беленицкий А.1940: 221]

Natijada faqat Farg'ona viloyatida paxta maydoni 30 yil ichida (1885–1915) uch baravar kengayib, paxta hosili 1,200,000 funtdan 9,277,000 funtgacha o'sdi. Bu Turkistonda olingan paxtaning 60 foizini tashkil etdi. XIX asrning oxirgi choragida mamlakat yangi paxta navlarini ekishga ko'proq e'tibor qaratdi.[История Узбекской ССР, 1956:209.] Xususan, 1889-yilda Farg'ona vodiysida 1,5008 akr maydonga amerikalik paxta ekilgan bo'lib, 1904-yilda bu maydon 173,586 ekrga yetdi, ya'ni 11 baravarga ortdi. Turkiston paxtasi, asosan, Rossiyaning markaziy hududlariga eksport qilindi. 1900-yilda mamlakatdan 83,954 funt, 1905-yilda 307,066 funt, 1911-yilda 1,005,335 funt va 1914-yilda 1,402,585 funt paxta olib chiqildi. [Гулишамбаров С. 1913:45]

Shunday qilib, Rossiya imperiyasining mamlakatdagi qariyb yarim asrlik hukmronligi davrida paxta maydoni 7 baravarga, paxta hosili esa 140 baravarga o'sdi. Ayniqsa, 1912-yilda paxtachilar uchun mo'ljil hosil bo'ldi. Ushbu yil eng yuqori ko'rsatkichga erishildi – 14 million pud paxta olindi. O. Ganning ma'lumotlariga ko'ra, 1912-yildagi paxta hosili 1906-yilga nisbatan deyarli ikki baravar – 7,780,000 funtdan 140,000,000 funtgacha o'sdi.[Пещерева Е.1922:121] Ushbu davrda mamlakatda paxta tolasi importi oshdi, bu Rossiyaning to'qimachilik sanoatida ishlov berilgan paxtaning 40-50% ini tashkil etdi. Daromad 138-140 million rublni tashkil etdi.[Беленицкий А.1940:22]

Mamlakatda neft konlarining ishga tushirilishi, neft mahsulotlari ishlab chiqarilishi temir yo'l transporti va paxta tozalash, neft ishlab chiqarishning tez rivojlanishiga qulay sharoit yaratdi. Paxta tolasi ishlab chiqarishining oshishi va uning transporti sharoitlarining yaxshilanishi natijasida mamlakat Rossiya to'qimachilik sanoatining asosiy xomashyo bazasiga aylandi. Agar 1886-yilda Rossiya to'qimachilik sanoatining paxta tolasi talab qilishi 10,455,000 funt bo'lgan bo'lsa, 1910-yilda bu miqdor 25,870,000 funtga yetdi, ya'ni 2.5 baravarga oshdi. 1900-yilda to'qimachilik sanoati Rossiyaning jami sanoat ishlab chiqarishining 27.3% ini tashkil etgan. Keyin bu ko'rsatkich barqaror ravishda o'sdi va 1900-yildan 1910-yilgacha to'qimachilik sanoati, ayniqsa, paxta sanoati, Rossiya iqtisodiyotida yetakchi o'rinlardan birini egalladi.[Демидов А.1926:84.] Agar 1900-yilda to'qimachilik sanoatidagi ip miqdori 350 million rubl bo'lgan bo'lsa, 1903-yilda bu miqdor 610 million rublga, 1913-yilda esa 900 million rublga yetdi. [Ziyoev H. 2006: 94.]

Bundan keyin Turkistonda, xususan, Farg'ona viloyatida paxta maydonlarining yanada kengayishi davom etdi. Bu, asosan, paxtaga ixtisoslashishga olib keldi. Ushbu hudud viloyatdagi yetishtirilgan xomashyoning 80 foizini ta'minladi. Turkistonda paxtachilikning tez rivojlanishi Rossiya imperiyasining import qilingan paxta bo'yicha bojxona yig'imgirlarining doimiy oshishi bilan bog'liq edi. Rossiya to'qimachilik sanoati o'zining paxta talabini, asosan, Turkiston paxtasi hisobiga qondirishga majbur bo'ldi. Natijada, 1900-yilda birgina Farg'ona vodiysidan 5 million funt paxta tolasining chiqarilishi amalga oshirildi, bu Rossiya sanoatining uchdan biri qism mahsulot o'rnini bosdi. Xuddi shu yilda viloyatda 186,326 akr paxta ekilgan, 1915-yilda esa bu maydon 336,525 akrga yetdi.[Сухарев О.1962:76]

Natija

Turkiston paxtasi ko'proq mahalliy bozorlar orqali sotib olinardi. Paxta bo'laklaridan ajratilmagan holda, ba'zan tola shaklida bozorlar sotuvga chiqarilar edi. Savdo markazlari asosan yirik omborlar va ulgurji savdogarlar yashagan shaharlarda joylashgan edi. [Фомченко А. 1983:39.] Hosil yig'im davrida bozorlar gavjum bo'lib, paxta, ipak va boshqa qishloq xo'jaligi

mahsulotlari savdosi jonlanardi. Qishloqlarga savdogarlar, shuningdek, bozorlardan uzoqroq joylashgan qishloqlarga ham paxta sotib olish uchun borar edi. Sotib olish va sotish jarayonida savdogarlar paxtani arzon narxda olishga harakat qilardilar, tarozida noto‘g‘ri o‘lchab, ularning savdsizligidan foydalangan holda fermerlarni aldashardi. Fermerlar esa o‘z navlarini sotishda paxtaga tosh, tuproq va suv aralashtirishga harakat qilishar edi, shu bilan paxtaning og‘irligini oshirishga intilishar edi. Bu paxtaning sifatini pasaytirib, uni standartlarga mos kelmas holatga keltirardi.

Bu esa, o‘z navbatida, mamlakatdagi to‘qimachilik egalari orasida paxtaga bo‘lgan ishonchni pasaytirgan edi.[Сухарев О. 1962:181] Mahalliy aholining soddaligi va savdsizligi sababli, ular savdogarlar tomonidan paxta savdosi jarayonida o‘rnatilgan shartlarni qabul qilishga yoki bozordagi narxlarga bo‘ysunishga majbur bo‘lishardi, chunki ular haqiqiy savdo narxini bilish va ajratish imkoniga ega emas edilar.

Bu sharoitlarda, markaziy zavodlar va paxta yetishtiriladigan hududlar o‘rtasidagi narx farqidan olinadigan foyda (qo‘shimcha transport xarajatlarini hisobga olmasdan) Turkiston paxtasini sotib olish va sotish bilan shug‘ullanadigan brokerlarning qo‘liga o‘tdi. Turkiston paxtasining aksariyati temir yo‘l orqali tashilgan. Xiva xonligidan olingan paxta ham Aral dengizi bo‘yab Kazalinsk shahriga olib kelingan.[Ган О, 1913:31].

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Alimova D.A. Tarix shohidligi va saboqlar. – T.: “Sharq”, 2001. – 154 b.
2. Андреев М. С. По поводу процесса образования примитивных среднеазиатских древних цехов и цеховых сказаний (рисола) // Этнография. – 1927. – № 2. – С. 323–326.
3. Беленицкий А. М. Из истории участия городских ремесленников в городских праздниках в Средней Азии в XIV–XV вв. // Труды отдела Востока Государственного Эрмитажа. – Т. 2. – Л., 1940.
4. Беленицкий А. М. Организация ремесла в Самарканде в XV–XVI вв. // Краткие сообщения Института истории материальной культуры. – 1940. – Т. VI. – М.–Л.
5. Демидов А.П.Экономические очерки хлопководства, хлопковой торговли и промышленности в Туркестане. Библиотека хлопкового дела. Кн. 3. 2-е изд. –М., 1926. –С. 84.
6. Фомченко А. П. Русские поселения в Туркестанском крае. –Т.: Фан, 1983. – С. 35–39.
7. Ган О. Промышленность и торговля. – М., 1913. – № 1. – С. 31.
8. Гулишамбаров С. И. Экономический обзор Туркестанского района, обслуживаемого Среднеазиатской железной дорогой. – Ашхабад, 1913. – С. 45.
9. Жаббаров И. Об ученичестве в ремесленных цехах Средней Азии в конце XIX – начале XX вв. (По материалам Хорезма) // Материалы Второго совещания археологов и этнографов Средней Азии. – М.–Л., 1959. – С. 81–84.
10. Масальский В. И. Богатство России — хлопок. – Петроград, 1921. – С. 7.
11. Немченко М. А. Динамика туркестанского крестьянского хозяйства. – Полторацк (Ашхабад), 1926. – С. 14.
12. Pintner. Initial Problems in the Soviet Economic Development of Central Asia; Some Statistics on Higher Education. – P. 286, 234.
13. Пещерева Е. М. Из истории цеховых организаций в Средней Азии; Цех гончаров у народов Средней Азии в конце XIX – начале XX в.; Гончарное производство Средней Азии;

- О ремесленных организациях Средней Азии в конце XIX – начале XX в. (1949–1960).1922.М:121с
14. Сухарев О. А. Позднефеодальный город Бухара конца XIX – начала XX века: ремесленная промышленность. – Ташкент, 1962. – С. 76, 79, 84–85, 158–181.
  15. Uzbek SSR Archives. F I-1, List 17, Volume 990, Page 5.
  16. Ziyoev H.Z. O‘zbekiston mustamlaka va zulm iskanjasida. – Toshkent, 2006. – 94 b.
  17. История Узбекской ССР. Т. 2. – Ташкент, 1956. – С. 209.
  18. Якубовский А. Ю. Феодальное общество Средней Азии и его торговля с Восточной Европой в X–XV вв. // Материалы по истории Узбекской, Таджикской и Туркменской ССР. – Л., 1932. – С. 32–33.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,
Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22
+998 99 596 35 69
+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
  1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
  2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
  3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
  4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
  5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
  6. The abstract should be no more than 120-150 words.
  7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
  8. The article should be prepared in the following form:
    - a) Introduction;
    - b) Main part;
    - c) Results and Discussions;
    - d) Conclusions;
    - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
    - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
    - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as “Figure”. Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma’rifiy, ilm-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqanda o‘tkazilgan sammitida ko‘zda tutilgan o‘zaro aloqalarni jadallashtirish bo‘yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta’sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e’lon qilishga mo’ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e’tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O‘zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUIYIDAGI YO‘NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoshlik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
  - a) Kirish (Introduction);
  - b) Asosiy qism (Main part);
  - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
  - d) Xulosalar (Conclusions);
  - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
  - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
  - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
“ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
  1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и внизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа А4.
  2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
  3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
  4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
  5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
  6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
  7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
  8. Статья должна быть подготовлена в виде:
    - a) Вступление (Introduction);
    - b) Основная часть (Main part);
    - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
    - d) Выводы (Conclusions);
    - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
    - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
    - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-egitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
  1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
  2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
  3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
  4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
  5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
  6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
  7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
  8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
    - a) Giriş (Introduction);
    - b) Ana bölüm (Main part);
    - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
    - d) Sonuçlar (Conclusions);
    - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
    - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
    - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar “Resim” olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
- Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 24-dekabrda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 27-dekabrda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturasini.

Offset qog‘ozini. Shartli bosma tabog‘i –11,25.

Adadi 15 nusxa. Buyurtma №765

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004